

Tomislav GALOVIĆ (ur.), **Libellus Policorion – Rogovski kartular, sv. I. Kodikološki opis, paleografska analiza, faksimil**, Državni arhiv u Zadru, Zadar, 2018., 202 str.

U Državnom arhivu u Zadru pohranjen je (signatura HR-DAZD-337) povjesničarima iznimno vrijedan fond pod nazivom Benediktinski samostan sv. Kuzme i Damjana na Pašmanu. Iz toga se fonda u ovoj knjizi, prvoj od triju predviđenih, predstavlja kodikološki opis, paleografska analiza, faksimil samostanskog kartulara *Libellus Policorion*, a priređivač djela je Tomislav Galović, docent na Odsjeku za povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu.

Knjiga započinje »Sadržajem« (5) te »Riječima nakladnika« (7) Ante Gverića, ravnatelja Državnog arhiva u Zadru, a iz tog je dijela teksta razvidno da je riječ o prvom od triju zamišljenih svesaka pod zajedničkim nazivom *Libellus Policorion – Rogovski kartular*. Tim je istraživačkim projektom, koji će radi svoje iznimne zahtjevnosti zasigurno potrajati niz godina, cilj stručno obraditi i objaviti to vrijedno diplomatsko gradivo iz srednjeg vijeka. U drugom je svesku predviđena objava kritičkog izdanja latinskog teksta *Policoriona* te donošenje hrvatskog prijevoda, koji će u bilješkama biti opremljen odgovarajućim povijesnim komentarom. U trećem, završnom svesku, predviđeno je objavljivanje monografskog djela *Libellus Policorion – Rogovski kartular*, odnosno iscrpne diplomatsko-povijesne raščlambe toga djela važnog za proučavanje hrvatskog srednjovjekovlja. Slijedi »Predgovor« (9–11) u kojem se sažeto i pregledno ukazuje na važnost proučavanja i objavljivanja hrvatske diplomatske baštine iz srednjeg vijeka (ponajprije one na latinskom jeziku i pismu) kako za bolje razjašnjavanje društvene tako i crkvene, gospodarske i kulturne povijesti hrvatskih krajeva. Navodi se i pojašnjava kako je stvarni i pravni slijednik samostana sv. Ivana Evanđelista u Biogradu (na Moru) samostan sv. Kuzme i Damjana na brdu Čokovcu pored Tkona na otoku Pašmanu, a činjenica da je samostan imao u posjedu Rogovo u biogradskom zaleđu razlog je što se kartular naziva i Rogovskim.

U poglavlju »Uvod: *Libellus Policorion – Rogovski kartular*« (13–17) priređivač razlaže povijest utemeljenja i opstojanja samostana sv. Ivana Evanđelista u Biogradu, a ključni događaj vezan za to zbio se oko 1060. godine, kada je benediktinski samostan utemeljio hrvatski vladar Petar Krešimir IV. O tome posvjedočuje samostanska fundacijska listina, sačuvana u dvije varijante i u nekoliko prijepisa. Nadalje, u ovom se poglavlju govori i o nekim općim obilježjima kartulara, jeziku (latinski) i stilu pisma (knjižna gotica bolonjskog tipa), donose podatci o opsegu kartulara, broju isprava i zapisa, vremenskom okviru koji sadrži (1060. – 1367. uz naknadno nastale upise), posjedima Rogovske opatije, kao i o rezultatima historiografije koja se bavila tom problematikom.

»Kodikološki opis« (19–24) naslov je poglavlja u kojem se detaljno iznosi osvrt na materiju, oblik i dimenzije rukopisa, ustroj sveščića, kao i na moguće pisare, tintu i ostale druge značajke rukopisa (naslov, podnaslovi, inicijali, grafički znakovi i drugo). U poglavlju »Paleografska analiza« (25–44) priređivač se ponovno vraća na problematsko pitanje pisara i potencijalno mjesto sastavljanja kartulara, deskripciju grafijskog sustava (morfologija slova), prisutnost posebnih grafema, opis kratica, ligatura, brojeva, interpunkcija, kao i na bilješke i zapise na marginama. Slijedi popis »Izvora, literature i uporabljenih kratica« (45–53), a potom »Faksimil« rukopisa *Libellus Policorion* (55–156), zasigurno posebno vrijedan dio ove monografije.

Na kraju knjige sadržani su »Kazalo zapisa/isprava – tablični prikaz sadržaja kartulara« (159–169), sažetak na engleskom jeziku (171–174), »Popis i digitalizacija isprava (pergamena iz arhivskog fonda nazvanog Benediktinski samostan sv. Kuzme i Damjana u Državnom arhivu u Zadru (HR-DAZD-337) do konca 14. stoljeća (br. 2–135)« (175–192). Na kraju knjige sadržane su »*Sigla* i popis korištenih (tiskanih) izvora« (193–202).

Samostan sv. Kuzme i Damjana na otoku Pašmanu danas je jedina živuća muška benediktinska zajednica u Hrvatskoj. Povijest toga samostana, koji je slijednik samostana sv. Ivana Evanđelista u Biogradu, a zbog rogovskog posjeda naziva se još i Rogovskim samostanom (opatijom), iznimno je važna za istraživanje hrvatskoga srednjeg vijeka.

Libellus Policorion, kartular rečenog samostana, isprave koje su ondje zapisane, nepreusušno su vrelo ne samo za konkretnu povijest samostana nego i za povijest Dalmacije i Hrvatske u cjelini u doba srednjovjekovlja. Stoga ovo izdanje, kojemu predstoje još dvije knjige, svakako treba pohvaliti, posebice rad priređivača Tomislava Galovića i ravnatelja Državnoga arhiva u Zadru Ante Gverića, koji su ovaj projekt prepoznali kao vrijedan istraživačkog truda i čine ga dostupnim široj znanstvenoj javnosti.

Lovorka Čoralić